

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Κεφαλήβρυσος Κυθρέας: Ο κατάξανθος θεός Φοίβος από τους εισβολείς δολοφονείται

του Πέτρου Στυλιανού

Κείνο το πρωινό του ξανθού Ιούνη που γεννήθηκε, ο Κεφαλήβρυσος κυλούσε μ' ορμή τα πεντακάθαρα, τα κρυστάλλινα νερά του. Από μια σπηλιά στις νότιες υπώρειες του ορθόχαιτου Πενταδάκτυλου και στο βορεινότερο άκρο της Συρκανιάς της Κυθρέας ξεχύνονται ορμητικές οι τρεις βρυσομάνες – μια στα ζερβά, μια στα δεξιά και μια στο κέντρο – του Κεφαλήβρυσου.

Δίπληα, οι καταρράχτες – όπως περιγράφει ο ποιητής – «σαν άλογα φρουμάζουν ξεκαπίστρωτα, ατίθασα, ορθόχαιτα φαριά. Οι νεροσυρμές σουρίζουνε σαν σμέρνες / που σέρνουνε τραγούδι βακχικό και επιθαλάμιο. / Κι οι δροσοστάθες, / διαμάντια κι αμέθυστοι, / ρουμπίνια και μαργαριτάρια, / ζαφείρια κι αχάτες».

Ο Κεφαλήβρυσος ισουΰψής με τον εκηβόλο, κατάξανθο Φοίβο, η μεγαλύτερη πηγή της Κύπρου κι ίσως κι η μεγαλύτερη της μάνας γης αθάκερης, σπεύδει μ' ορμή να επιτελέσει το θεϊκό του ρόλο: Σπαργεί να γονιμοποιήσει το φρυγμένο κάμπο, για να χαρίσει η μάνα Γης, η Γης – Αμάθεια της καρποφόρας κυθρεώτικης πεδιάδας τις πλούσιες σοδειές της: μπαμπάκια, σουσάμι, σταροκρίθι, ντομάτες, κραμπιά, κουνουπίδια, μελιτζάνες, μπάμιες, ηουβιά, φασόλια, κολλοκύθια, κρεμμύδια, σέλινα, μολόχα και μολοχία και μια πλειάδα δέντρα οπωροφόρα: βερυκοκιές (χρυσομηλιές στα κυπριακά) μουσμουλιές (μεσσηλιές στα κυπριακά), συκιές, πურνελιές, μαραπελιές, ροδιές, αχλαδιές, πορτοκαλιές, νερατζιές (κιτρομηλιές στα κυπριακά), μανταρινιές. Απόδιπληα οι ελιές – κάπου ογδόντα χιλιάδες τόσες λιόδεντρα -, που ξεδιψάνε σαν ποτίζονται αραιά και πού, εξοικονομώντας έτσι χρόνο και, το κυριότερο, άφθονο νερό για τις παντοίες άλλης γεωργικές ανάγκες των κατοίκων. Εκατοχρονίτικες οι ελιές, φυτεμένες σ' ορισμένες περιοχές απ' τα χρόνια της Βενετίας μα και της Φραγκιάς ακόμα, στέκουν αειθαλείς κι αείζωες, καρποφόρες και γι' αυτό διπλήα και τρίδιπληα περήφανες. Εκατοντάδες πανόμορφες συκαμιές προσφέρονται για την εκτροφή του μεταξοσκώληκα (του καματερού στα κυπριακά) μα και για τροφή των ζώων. Και πάνω στη Συρκανιά και στα ριζά του Κεφαλήβρυσου οι χαρουπιές με το μαύρο χρυσό τους.

Οι Κυθρεώτες κι οι κάτοικοι της γύρω περιοχής, του Νιόχωριου, της Βώνης, του Τραχωνιού, του Ξεμετοχιού και του Παλαιόκωπου, σαν θεό ήατρέψανε – απαρή-

λαχτα σαν τους αρχαίους Αιγύπτιους τον Νείλο – τον ζωοδότη Κεφαλήόβρυσσο. Με μια λατρεία, πες θρησκευτική, πες παγανιστική, τον βάφτισαν, λέει, Χαμοθεό (θεό που αναδύεται από τα έγκατα της Γης) κι άλληλοι τον παραλήθησαν με τον κατάξανθο Φοίβο Απόληθνα και καθεχρονικά, στις κοσιενιά του Ιούνη, γιορτάζανε το «Πάσχα της Βρύσης», προκειμένου να προσφέρουν τις αναγκαίες θυσίες και σπονδές για ν' αγιαστούνε τα νερά του Κεφαλήόβρυσσου.

Πολλές οι παραδόσεις που συνάπτονται με τον θεό Φοίβο / Κεφαλήόβρυσσο. Κάποιες, παλιότερες, που τώρα δεν ευσταθούν κάτω από το επιστημονικό spectrum, θέλουν τα νερά του Κεφαλήόβρυσσου να φτάνουν από τ' απέναντι μικρασιατικά βουνά της Καραμανιάς, από υποθαλάσσια δίοδο, με απόληξη τον Πενταδάκτυλο – με την άποψη ετούτη συνδέεται κι η γραφική όσον κι αφελής γνωστή παράδοση με τον «άππον» του Ζητιάνου - που χάθηκε, λέει, στην Καραμανιά και βρέθηκε στον Κεφαλήόβρυσσο, ενώ η πραγματικότητα είναι εντελώς διαφορετική. Ο Κεφαλήόβρυσσος, συγκεκριμένα, πηγάζει από τον Πενταδάκτυλο κι αυτό πασιφανέστατα καταφαίνεται από το γεγονός πως σαν υπάρχει ποθουμβρία – όπως στις 20.6.1945 – η απόδοση του Κεφαλήόβρυσσου εξακοντιζόταν (στα έξι εκατομμύρια γαλιόνια ημερήσια), ενώ όταν σημειωνόταν ολιγομβρία, όπως ήταν η μικρότερη που καταγράφηκε στις 10.11.1964, η απόδοση του Κεφαλήόβρυσσου έπεφτε κατακόρυφα, μόλις συγκεκριμένα προσεγγίζοντας τα ενάμισι εκατομμύρια γαλιόνια ημερήσια. Η αυξομείωση όμως αυτή – η τεράστια, συγκεκριμένα, ανισοσκελία – δε θα σημειωνόταν, αν, όπως ήδη ορθά παρατηρήθηκε, το νερό του Κεφαλήόβρυσσου προερχόταν από τα βουνά της Καραμανιάς, όπου η ποθουμβρία και τα χιόνια συνιστούν για τα βουνά της σταθερά φαινόμενα.

Παράληθλο γεγονός, που πιστοποιεί την έλλειψη του νερού από τον Πενταδάκτυλο, είναι το γεγονός πως κάθε φορά που είτε όταν με κυβερνητική άδεια διενεργούνταν ιδιωτικές γεωτρήσεις, είτε όταν η ίδια η κυβέρνηση διενεργούσε γεωτρήσεις πάνω από τον Κεφαλήόβρυσσο, το νερό του Κεφαλήόβρυσσου μειωνόταν κατά σύστοιχο με την από τις γεωτρήσεις απομυζούμενη ποσότητα.

Τα ασβεστολιθικά, κυθρείκά – όπως επιστημονικά προσδιορίστηκαν – πετρώματα, που τραβάν κορδέλα από τον Άγιο Ιθαρίωνα και με απόληξη την κορφή του Γιαηλιά, κει που βρίσκεται, (λόγω της συστηματικής ενυδάτωσης που τα πετρώματα στα δασικά δέντρα δαψιλιώς προσφέρουν) και το πιο πυκνό δάσος της οροσειράς του Πενταδακτύλου, ακριβώς πάνω από τη Χαλιεύκα (και σ' αφθονία μεγαλύτερη τα πετρώματα αυτά ν' απαντούν τόσο πάνω από την Κυθρέα όσο και στην κορυφή του Πενταδάκτυλου, και δικαιολογημένα γι' αυτό πήραν την επιστημονική ονομασία τους ως κυθρείκά), ρουφάνε στην κυριολεξία μ' απληστία περισσή,

τόσο τη δαψιλή βροχόπτωση όσο και την πιο ήπιή βροχή – ίσαμε και την απλή ομίλη (την νοθικήν, όπως στην κυπριακήν αποκαλείται) - και την αποθηκεύουν στις πιο βαθιές γωνιές τους, λόγω της εξαιρετικά διαπερατής πορώδους διαστρωμάτωσής τους.

Στα έγκατα, και κάτω και, όμως της γης, συναπαντούν τις αργιλλώδεις διαστρωματώσεις, εξαιρετικά αδιαπέραστες από το νερό, που με τον τρόπον αυτό το αιματωπίζουν, μ' αποτελεσμα τη δημιουργία τεράστιας υπόγειας υδατοδεξαμενής, που αναζητά διέξοδες. Τελικά τις διέξοδες τις βρίσκουν, σχηματίζοντας κι επιτυγχάνοντας ρωγμές στις αργιλλώδεις στρώσεις. Έτσι τα, κατά τον ποιητή, «*αθήθασα, ορθόχαιτα φαριά*», καληπάζουν φρουμάζοντας στους κυθρεώτικους, παλαικυθρίτικους, βωνιάτικους, ξωμετοχιανούς και νιοχωρίτικους κάμπους, δροσολογώντας ανθρώπους και ζωντανά, φυτείες και πετούμενα που κατά τον ίδιο ποιητή – που αφιερώνει (στο κυπριακό γήλωσσοικό ιδίωμα) στο ζωοδότη θεό: «*από τις τρεις σου τις πηγές / πετάσσονται νεροσυρμές / οήόδροσες, τζιμματιστές, / που τρέχουν νύχταν μέραν. / Ποτίζουν πόθεις τζιαι χωρκά / δροσολοοούν ούήηλους τους ήας / χτηνά ακόμα τζιαι δεντρά / νοτίζουν τον αέραν // Είσαι καμάριν της Τζιυρκάς / τζιαι η χαρά της Μεσαρκάς / ψυσιή σε ούήηθα τα χωρκά / ττε ως την Καθοψίδαν / δοξολοοούν σε τα παιδικιά / η κάθε πόθη - τζιαι καζάς / - τζιαι τωρινά τζιαι πρωτινά / - 'κόμα τζι' η Σαθαμίνα.// Πίννει που σεν η ήεμονιά / η εκατόγρονη εηιά, / μα τζι' η δροσάτη κορασιά, / δοξάζοντας τον πηάστην, / που σ' έπεψεν μέσ' τουτην γην / να της διάς πνοήν, ζωήν, / πηούθηκια, τιμήν τζιαι προκοπήν, / χαράν σ' ούήηθην την πηάσην».*

Νύχτες και μέρες φαντάζουν, έτσι, μαγικές στη χιθιομύριστη γη της Κυθρέας. «*Το φεγγάρι*», κατά τον ίδιο ποιητή και πάθιν, «*χιθιομερίστηκε /- φίληντισένια μεγαλοκάντηθα - / απ' τις ιτιές, / τις αηυγαριές, / τα πηατάνια, τις ηεύκες.// Ο γκιώνης, / οι γρύηθοι / τ' απδόνια της άνοιξης / οι κεθαρισμοί / απ' τις αρίφνητες νεροσυρμές / δοξαστική συναυηία εαρινή / κι ευχαριστήρια*».

Μα ο Κεφαλήβρυσος δεν ταυτιζόταν απλά και μόνο με τον Ξανθό Φοίβο Απόθιωνα. Λειτουργούσε και ως κατοικητήριο κι εντευκτήριο του Πάνα, σαν, κατά τον ποιητή:

Παν τα γιδιά ασυγκράτητα και παίρνουνε τις πηάτες / και τις βαθιές ρεματερές, τ' απάτητα στεφάνια, / καθώς μέσα στην άνοιξη θρασομανούν τα ράχτα / τα καταρράχια κι οι κορφές και τα πρανή της Γής μας. / Παίζουν, μεθάνε και γεθάν κάτω τα καμποτόπια / μα πιο ποήν η πεντάχαρη η γη της βρυσσομάνας. / Κάτω στις βαθιορεματιές, στα ριζιμιά των βράχων / θαηοούν χαρούμενες πηγές τ' ασίγαστο τραγούδι, / σιγαηνές, ονειρικές, και ποθοπηανταγμένες / με τον αυηό,

τον χρυσαυλό κρυφουσυνταιριασμένες / του Χρήστου, του πρωτοβοσκού, στην ομπαλή του Δάσους / καθώς στο βράχο κάθεται και σουραυλεί και παίζει. / Πηγές τρέχουν ακράτητες και δροσοπροσφορούσες / γαργαροδιαλαηέουσες και γοργοδιαμνουσες / τις ομορφιές όλες της Γης, τις άφραστες χαρές της / σαλπίζοντας το μήνυμα πως πάντοτε θα τρέχει / το λάληον ύδωρ των πηγών και δίπλα τους θα στήνουν / καλύβες, πούν' ωριόπληχτες για τον ξανθό το Φοίβο / και δόμους να στεγάζουνε τη θεϊκιά Πυθία, / όσο θα ζουν σ' αυτή τη γή παιδιά της Ελληνιάς. / Οργούνε δίπλα απ' τις πηγές τ' Απόλλωνα τα δέντρα / οι δάφνες, που δαφνόλαδο με τους καρπούς τους φτιάχνουν / κι οι πικροδάφνες πηλαί τους αρίφνητους φορώντας / χρωματισμούς πανέμορφους, ονειρικούς, γραμμένους / με το ξανθό της άνοιξης, το χαρωπό κοντύλι. / Στήνουνε δίπλα βακκικό, πανώριο πανηγύρι / αλυγαριές, βατομουριές, σμυρτιές, περιπλοκάδες / κισσοί, φτέρρες και νάρκισσοι, κυκλάμινα, αναθρήκες / που στον κορμό τους μυστικά λειτούργησε το θάμα/ του Προμηθέα, του σεπτού μάρτυρα και προφήτη / σαν σ' αναθρήκας το κορμί τ' άγιο το πυρ ξεκλέβει./ Και δίπλα ματοικορυδιές, μουσκέττες και λαηέδες, / αστερισμοί πολύμορφοι, σφραγίζοντας τα φρύδια / τ' αγιοβάδιστου βουνού και στις πηλατιές του ράχες / οι σπαθαθιές με κίτρινες πηλεξούδες σελαγίζουν / με του βοριά το φύσημα στα πίφερα τ' ανέμου / στου ζέφυρου το φίλημα τρελλούς χορούς αρχίζουν. / Πετραγκαθιές θρασομανούν κι ο κόνιζος μυρίζει / βρυάζουν οι μανιταριές και το θυμάρι ανθίζει / κι απηλώθ' οηούθε ηυγγικούς ανασασμούς στην πηλάση, / που σεγοντάρουν χαρωπά χιηιάδες χαμομήλια. / Κατάσαρκα φιλά τη γης κι η αγριαμπελιά θρασάτη / απηλώθει τις φτερούγες της και σιγοψιθυρίζει / πόθους κι άφραστους ίμερους - που την καρδιά της ζώνουν - / στην αγριοτριανταφυλλιά, η' ανθίζει χαμογέλια. / Πουηλιά ηαηούν στις φυηηωσιές: κίχης και μαυροπούηια / κίσσεσ και τριγονόκιχης, περδίκια, κι ένα απδόνη / κεντά τ' ονειρού τον καμβά με τρίηιες που μεθούνε. / Τραγούδι ηεν μεηωδικό με τη γηυκεία φωνή τους / οι κίχης, ως κορφοηογάν καρπούς σκινιάς και δάφνης / τ' αόρατου, της μερσινιάς, της αντρουκηιάς, τα φρούτα. / Με το διηηό χρωματισμό, που με γραφίδα πρώτη / τ' Αριστοτέηη δίνεται, περνά σεμνή κι η κίχη / η κίχη κι ίχη, σαν τη ηεν απ' τα παηιά τα χρόνια, / πασίχαρη, πανόμορφη, όη' ακκισμούς και νάζι. / Φάσσεσ πετάν κι αγριόστρουθια, τραχίηες, περιστερία / που μέσ' τον Κοκκινόγκρεμο στήσανε τις φωηιές τους./ Γηυκόηαηους, γηυκόφθογγους τόνους παντού σκορπίζουν/ μαυροτραχίηες όμορφες με ραδινά τα πόδια. / Κι ένας ηαγός οηόγεηος χορεύοντας πηγαίνει / στη βρύση τ' άη Βασιηιού, να πιει να ξεδιψάσει / - τη βρύση που νερό σαν πιεις, βαρυστομαχιασμένος / χωνευτικό, ηες, μπάησαμο παίρνεις που σ' αηαφραίνει. / Στερνά κι ένας σκαντζόχοιρος με τη σκαντζοχοιρίνα / και τα σκαντζοχοιράκια τους βγαίνουνε στο σεριάνι, / κάνα σκαθάρι για να βρουν, σκουηίικια, καμιά

κάμπια. / Μα ξάφνου βλέπουν να περνά δίπλα το θεριοπούλι / κι ορμάνε κατά πάνω του και την ουρά δαγκώνουν. / Σε κόμπους κείνο δένεται, μια κι οι σκαντζοχοιραίοι / σε σφαίρες τρεις τυλίγονται και μέσα τους τραβιούνται, / ενώ κρατάει στο στόμα του τη φιδουρά ο πατέρας / αφήνοντας το σερπετό πάνω του να χυμάει, / που πονεμένο πολεμά να σώσει το κορμί του. / Ρεσάητο κάνει μια και δυο και τρεις φορές το φίδι / στο κάστρο των σκαντζόχοιρων, π' άπαρτον όμως είναι. / Απεληπισμέν' αντικτυπά το φίδι πα' στ' αγκάθια/ με το κεφάλην όπλο του, που το καταματώνει/ πάνω στ' αγκάθια τα σκληρά, τα μυτερά βελόνια / που γίνονται στ' αποστερνά πρόξενοι του θανάτου / μιας και καταπληγώνεται και σύντομα πεθαίνει / από τις ροές τις άπαυτες, που σαν τις βρύσες τρέχουν / από του μυριοδύστιχου θεριοπουηλιού το σώμα. / Τότες απ' το καβούκι τους βγαίνουν τα σκαντζοχοίρια / που με χαρά τη ηεία τους αρχίζουνε να τρώνε. / Θάμα το πόσο σύντομα μαθαίνουνε το νέο / κι άηθοι πολλοί σκαντζόχοιροι, που τρέχουνε να πάρουν / μέρος, στο τόσ' ανέηπιστο, ξεχωριστό τσιμπούσι. / Στον ουρανό γυπαετοί που κρώζουν με μανία / δίνουνε κυκλικές στροφές μεσ' τ' ουρανού τα πλάτια / και κατεβαίνουν χαμηλά κι αποστερνά πετάνε / πάνω σ' απάτητες κορφές στων Αετών τη Μύτη. / Μεγαλοπούλια δυνατά, π' ανοίγουν τις φτερούγες / π' ως και τον ήλιο σκιάζουνε, σαν σε σειρές πετάνε. / Ομοιόχρωμες και καφετιές οι άκρες των φτερούγων / που φαίνονται μαυριδερές, ωσάν ψηλοπετάνε. / Οι φτέρουγες οι ακρινές στο πέταγμα φαντάζουν / σα δάχτυλα της ανοιχτής παλιάμης που προστάζει / σ' αμάχη και σε πόλεμο με βιάν πολλή να πέσουν. / Κι ως το καθέν' απ' τα φτερά σε ξέχωρο μυώνα / είν' στηριγμένο, το μπορούν, ξέχωρα το 'να απ' άηθο /ως τα πηδάλια να κινούν και να καθοδηγούνε / τα μεγαλόκορμα πουλιά σε κάθε τους γιουρούσι. / Μ' άσπρα πούπουλα και φτερά σκεπάζουν το κεφάλι / και με κολλήαρο μοιάζουνε κι όσα φτερά κάτασπρα / τη βάση του μακρύ ραιμού στολίζουνε με χάρη. / Κι ένα γεράκι κρώζοντας μ' άγριες φωνές τηράει / από τ' αψηήλου να ριχτεί, σαν κάπ' επισημάνει / τη ηεία του_ κι απέ μ' ορμή χυμά και την αρπάει / και κατά τις κορφές τραβά του πεντακέφαη' όρους. / Δουλειά που ξέρει από παλιά: την αρπαγή, τη ηεία, / - ωσάν τον Τούρκο που κοιτά μ' επιμονή και πείσμα / να βρει το θύμα ξέμονο να το κατασπαράξει - / από τα χρόνια τα παλιά, κι απ' τον καιρό των φράγκων / όπ' άνθισε και ρίζωσε του γερακάρη η τέχνη. / Ρίχν' άγκιστρα τα νύχια του και βαθιοκαμακώνει / το θύμα του, π' ανέηπιδο σπαράζει κι οδυνάται / και το τραβά στις αψηηές φωλιές μελίζοντάς το / και το γεύεται ραίμαργα κι πδονικά κι ομάδα. / Σμυρτιές, δάφνες, ροδοδάφνες, αλυγαριές και σκίνα / βατομουριές, ψηλιές ιτιές, και κουμαριές και φτέρες / περικοκλιάδες, καλαμιές, κισσοί και πολυτρίχια / πεύκα κι αγριοκαπαριές, πανύψηλα πηατάνια, / Πεύκα κουκουναρόπευκα, βασιλικός και δυόσμος / απήγανος και πουρναριές, σπαθαθιές κι αναθρήκες / σιγανοψιθυρί-

ζουνε στου ζέφυρου τα χάρδια / ἠόγια γῆυκά, ἠόγια ἡυγρά και ποθοπῆανταγμέ-
να / μιῆάνε για τον ἔρωτα και την ξανθὴν ἀγάπη / ὅπου ξανθίζ' οἰοχρονίς κι
ιερουργεί κι ἀνάβει / φωτιές πῆάστρες μα κι ἡμερους στους πάνσεπτους ναοὺς
μας / πόχουνε στήσει στις καρδιές τον πιο σεπτὸ βωμό μας. / Απῆλώνουε τον
ἴσκιο τους στη γάργαρη τη βρύση / και της προσφέρουν μυστικά, σιγαῆηνά,
ἡατρείας / και πόθους ἡαύρους, μυστικά, πόχουν βαθιά κρυμένα. / Χιῆιάκριβα,
μυριόφλογα στα πιο βαθιά της σκέψης. / Παντού και πάντοτες οργούν, βρυά-
ζουνε, χυμάνε / - σαν ξεκαπίστρωτα φαριά, που ποθοχτυπημένα / φωτιές οἰό-
φλογες πετάν, σπαργούνε και φρουμάζουν - / και πάντα ἀξένουν και σπαργούν
ερωτικά να δέσουν / σ' ερωτικά σμιξίματα, σ' ερωτικά κλινάρια / ως αυγατίζουν
κάθ' αυγή και κάθ' Απριῆομάη. / Κορυδαῆῆοί με το ψηῆό ἡοφίο στο κεφάῆι / που
σε θαμνιά ανακαθιστοί τον ἔρωτα δοξάζουν / στούτες τις ανοιξιάτικες τις μέρες
χαιρετώντας / το ταίρι τους, που στη φωῆιά τ' αυγά τους ξεπουῆιάζει. / κι ἔτσ'
ως μεσουράνα πετάν, τραγούδι παθιασμένο / γῆυκοκεντώντας στ' ουρανοὺ τα
γαῆανά τα πῆάτια / - για την καῆή τους, που ζωές στον κόσμο νιες χαρίζει - /
χαράς γιορτάσι στήνουνε στις ἀστατες καρδιές μας. / Και κεῆηαδούσες δῆῆηα
τους, ὄμορφες σκαῆιφούρτες / μ' ασπρόμαυρους χρωματισμούς, που πάντα
μεταῆῆάζουν / - σαν ἔρχεται Φθινόπωρο - ἡίγο πριν να μισέψουν / για το Μισίρι,
κι Αραπιά, για να ξεχειμωνιάσουν ./Βουίζ' ο Μεῆισσόγκρεμμος ἀπ' τα ποῆῆῆ
μεῆῆισσια/που μέσ' τον Πενταδάχτυῆο στήσανε τις φωῆιές τους. / Γνωστό 'τανε
το «Χύτριον» το μέῆι που μαγεύει. / Κι ο Βάσσος ο Κασσιανός π' ἀπ' το Διοφάνη
παίρνει / μιῆά για το καῆῆτερο το μέῆι που παράγουν / τ' αρκομεῆῆισσια τα ποῆῆῆ,
που στήνουν τις φωῆιές τους / σε βράχους, σε βαθιές σπηῆιές και σε γκρεμούς
μεγάῆους / κατ' ἀπ' τον Πενταδάχτυῆο στους κάμπους της Κυθρέας. / Χιῆιόμορ-
φες, ἀρίφνητες πετάνε πεταῆούδες / Νυμφαῆῆδες Δαναῆδες, Σατυρίδες, Πιερίδες
/ Ανθοχαρίδες, Πόντιες, Κύνθιες κι Ευχῆοῆδες / ἱππονεφέῆες, Βανέσες, ἱππαρχί-
δες, Μανόῆιες. / Φῶτα, φωτιές και φωτεινές χρωματιστές ανταύγειες / Αποχρω-
μιές και χρώματα πανέμορφα, ζαφείρια, / ἀχάτες και μεθυστικά ρουμπίνια ἀπ'
τους ροδώνες / που ροδωνιές πεντάμορφες, ροδοστεφανωμένες / απῆλώνουν
ροδοπέταῆα σε ραδινούς ἡειμώνες / ζαφείρια που στραφτοκοπούν ἀπ' ανεμῶ-
νες μύριες / ἀμέθυστοι χιῆιιάκριβοι παραῆῆαγές εξαίσιες / του χαῆαζῆα, που ξαν-
θεί και ξεφυτρώνει πάντα / σε μοσχοδετροῆῆιβανο, βασιῆῆικό και δυόσμο, / ριπές,
ἀνάῆαφρες δροσιές, ζέφυροι που δροσιίζουν / σμίγοντας με πουῆῆῆῆῆ ἡαῆιές και
μυρωδιές ονειρικές, / θεσπέσιες, βαῆσαμικές, που και ζωές χαρίζουν. / Μοιάζει
με κοῆασμένη Γῆς, τούτ' η μεριά, σαν παγανῆ, / κι εξωτική κι ἀνάῆῆαγη χιῆιιάδες
χρόνια τώρα, / ἀπ' τον καιρό των Πεῆασγῶν, των Εθνικῶν κι Εῆῆῆῆῆῆ / τότες που
'δῶ ἡατρεύανε τη θεῆῆῆῆ Αφροδίτη / και στο Σκαῆῆῆ ἡειτούργαγε πανῆερος βωμός
της. / Μέσ' τις βαθιές τις ρεματιές και μέσ' τις βραχοριζιμιές / βρίσκονται γάργα-

ρες πηγές, λαλούμενες, κεθαρυστές / που διαμνηούν βράδου - πρωί τις ομορφιές της μάνας Γης, / που μέρα νύχτα διαμνηνάν πως ούτ' η δαίδαλος αυλή / κατέπεσεν χάμω στη γη_ κι ούτ' η «λαλέουσα πηγή» / στέρευσε και σταμάτησε στα χρόνια μας τα τωρινά. / Εδώ 'χει την καλύβα του πανέμορφην ο Φοίβος / κι η δάφνη θάλλει και σπαργεί, βρυάζει και ξανθίζει / και της Πυθίας διαλαλεί το μέγα μυστικό της. / Κάτω σπηλιά βαθύσκιωτη, που μέσα της απλώθουν / μέτρα χιλιάδες, άμετρα, μυστήριο γιομάτα / με σταλαγμίτες κρεμαστούς απ' την ψηλή κορφή της / και σταλακτίτες άμετρους με τη μορφή του Πάνα / του τραγογένη του Θεού, που κατοικεί στα δάση / σε φαραγγιές απόκρημνες, σε ψηλοκορφοβούνια, / με τα τραγίσια πόδια του και την τραγίσια ουρά του / με μύτη προβατόμορφη και τα τραγίσια αυτιά του / τα δυό του μικροκέρατα ψηλά στο μέτωπο του. / Μέσα στη δροσερή σπηλιά - με τα μαλάματα της - / σπλάχνο που τ' άνοιξεν η Γής, η ποθοπλανταγμένη / που στόχευε τα 'ρωτικά τα χάδια ν' αποκρύψει / σαν έσμιγε σ' ερωτικό και βακχικό μεθύσι / με τ' ουρανού το βασιλιά, κρύβοντας τον κει μέσα / μέρες και νύχτες άμετρες, μέχρι να ξεδιψάσει / τον πόθο που χοηλάκιζεν στα στήθια της κι η λαύρα / ξανθοπυρόχρωμη φωτιά- σιγαληνά να σβήσει. / Μέσα σε τούτη τη σπηλιά, γιομάτη χίλια μυστικά / που χρόνια, ηες, αμέτρητα σφράγισαν και στραγγίζαν / των Μυστηρίων τις φωνές και τις τελετουργίες που βγαίναν απ' τις βακχικές γιορτές του Διονύσου / τότες π' η Γης αθάκερη παράδεισο γινόταν / και γάλα, μέλι και κρασίν από της Γης τα σπλάχνα/ ξεπήδαγαν από πολλές πηγές και ξεδιψάγαν / τους μυστικούς τους οπαδούς του θεϊκού Διονύσου / π' ως κι οι μαινάδες πρόσφεραν τα στήθια στα ζαρκάδια / ναν τα βυζάζουν πρόθυμα και ναν τα ξεδιψάσουν / κι όταν η παραδείσια τέλειωνε λειτουργία / άρχιζαν οι μαινόμενοι τ' όργιο και τη βακχεία / στοχεύοντας στο μελισμό και στην ωμοφαγία - / κείνη την ώρα τη θαμπή, που ηες και θα σημάνει / στραφτάλισμα και σπίθισμα, κι εικόνες θα προβάλουν / με βακχικά μυστήρια και βακχικές ελπίδες / μα κι άλλα τελετουργικά και δρώμενα απ' ολούθε / την ώραν που κι οι σταλαγμές χίλιες μορφές απλώθουν / σαν πέφτουνε μέσ' τη σπηλιά το βράχο ξετρυπώντας / και ξαναφέρνουν στη ζωή το μυθικό τον Πάνα, / ανάεροι μέσ' τη σπηλιά σα να σαλέβουν ίσκιοι / και βουητό πασίχαρο π' όλο και μεγαλώνει / ακούγεται απ' ολόμακρα, τον νουν αναφτερώνει, / κι ο Χρήστος τη φηγογέρα του στα χέρι' αμέσως παίρνει / κι ευτύς τραγούδια του βουνού μα και της στάνης παίζει. / Και τότες όη' αναρριγούν κι όη' η σπηλιά γιομίζει / μ' Αμαδρυάδες, Σίληνους, Νύμφες και Φαιδριάδες / κι αναμεσεί, γλυκόλαλα τη σύριγγα φυσώντας, / - με καλαμιές, που κολλητές η μια δίπλα στην άλλη / βγάζουνε τους γλυκύτερους π' ακούστηκαν στην πλάση / μελίρυτους, λιγίφθογγους σκοπούς, π' όλους μαγεύουν. / κι οι Νύμφες που τον ακλουθούν κι ολόχαρες τον ζώνουν, / σέρνουν χορούς χιλιόμορφους και ποθοπλανταγμένους - / ο Μέγας

Πάνας. Κι η σπηλιά με γέλια αντιβουίζει / και τις φωνές τις δυνατές, που μπήγει ο τραγογένης. / Και κει που σουραβηούσανε βοσκός και μέγας Πάνας / να που σκοντάφτ' ο νιος βοσκός και τότε ξεπροβάλλει / απόνα κάτω μάρμαρο με του σταυρού το σχήμα / και τ' αρχικά που διαμηνάν Ιησούς Χριστός Νικάει, / άηλη μια πιο παλιά γραφή, που τούτα διασαηπίζει: / Ζήθι, Πάνα ραιβοσκελή, τους πάντας τέρπων Πάνα / Ζήθ', Αιγίπν, από του νύν κι εις του αιώνος έως. / Κείνη την ώρα κίνησε και βάκχευσε τη θίσβη / ο Πάνας ο στρεβλοσκελής, ο θεός ο τραγοπόδης. / κι απέ την πρώτη που 'φτασε μέσ' τη σπηλιά κασίκα./ Σε ομίξιμο πρωτόφαντο αφροντισιάς και πάθους / σ' ατέλειωτο κι ατρύγητο της ηδονής γιορτάσι / και θέρισμα πρωτόγνωρο δίνονται με μανία. / Στ' ακνάρια τους στενάζ' η Γής και φλέγεται το Σύμπαν / κι ύμνος υψώνεται τρανός στη Γης και στις αισθήσεις. / Τον Έπαφο δοξάζουνε, το γιο του Μέγα Πάνα. / Σήκωσε τότες προσευχήν ο νιος βοσκός κι ευχήθη: / Δόξα σε σένα βασιλιά του δάσους, Μέγα Πάνα / π' όχι μονάχα λειτουργείς και ζεις και βασιλεύεις, / μα συναρπάζεις τις ψυχές, το νου και την καρδιά μας / Ω! Μέγα Πάν, δεν πέθανες, θροιάστης στις ψυχές μας...

*****

Όμως στερνότερα, οι Τούρκοι εισβολείς δολοφόνησαν και τον ξανθό θεό, τον Κεφαλόβρυσο. Σήμερα ο θεός Απολλών διαμηνά – παραφράζοντας τον ίδιο το χρησμό του προς τον αυτοκράτορα Ιουλιανό, τον αποκληθέντα «παραβάτην» - το φοβερό το μήνυμα:

«Είπατε τω ελλητισμώ / χαμαί πέσαι δαίδαλος αυλιά· ουκέτι φοίβος έχει καθύβαν / ου μάντιδα δάφνην / απώλητο και ήάηον ύδωρ...»

Ο Κεφαλόβρυσος, δολοφονημένος από τους εισβολείς, δεν κυλάει πια τα γάργαρα νερά του. Στέρηψε!

